

Asia: VN/2215/2025

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Huomionne vaikutusten arvioinnista?

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue toteaa, että ostodatan nykyistä tarkemmasta keräämisestä ja tiedon analysoinnista saadaan kustannushyötyä ja se edistää julkisten hankintayksiköiden kustannustietoisuutta.

Hyvinvointialue huomauttaa kuitenkin, että vaikutusten arvioinnissa ei ole arvioitu riittävällä tavalla hyvinvointialueille syntyviä kustannuksia. Esitetyt toimenpiteet ovat tosiasiallisesti uusia tehtäviä tai tehtävän kuvan laajennoksia, vaikka vaikutusten arvioinnissa todetaan toisin. Näin ollen raportointikustannukset tulee korvata hyvinvointialueille täysimääräisesti. Arvioinnissa ei ole myöskään huomioitu toimittajille ja palveluntuottajille aiheutuvia kustannuksia ja hallinnollisen työn lisääntymistä. Vaikutusten arvioinnissa ei ole myöskään arvioitu hankintayksiköiden järjestelmätoimittajien tosiasiallista kypsyttää tuottaa vaadittua tietoa ja järjestelmämuutoksista aiheutuvia kustannuksia.

2. Huomionne ehdotetusta hankintatietovarantolaista ja sen perusteluista?

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue toteaa, että tiedon kerääminen ostoista sekä raportoinnin kehittäminen ovat osittain kannatettavaa julkisten varojen tehokkaamman kohdentumisen näkökulmasta. Hyvinvointialue ei kuitenkaan tule hyötymään esitetyn mukaisesta hankintatietovarannosta ja joutuu luomaan itse tarpeeseensa soveltuvan ostoraportoinnin.

Sääntely ja kasvavat vaatimukset raportoinnin kehittämiseksi, eivät palvele hankintayksiköitä sekä aiheuttavat lisätyötä ja kustannuksia. Nämä kustannukset ovat suoraan hallinnollisia kustannuksia, jotka eivät tuota lisäarvoa hyvinvointialueen asiakkaille eikä hyvinvointialueen hallinnolle.

Hankintayksikkö katsoo, että sekä markkinoilla jo olevat kaupalliset sovellukset sekä Hilma-järjestelmä ovat riittäviä hankintoja koskevien tietojen keräämiseksi niin hankintayksiköille itselleen kuin myös tieteellistä tutkimusta tekeville.

3. Huomionne ehdotetuista muutoksista julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin sekä edellä mainittujen lakien perusteluista?

Hyvinvointialueella voi olla tarve rajoittaa tarjouspyyntömateriaalien jakamista esimerkiksi mikäli kyseessä on tietoturvaan tai muuhun kriittiseen infrastruktuuriin liittyvä hankinta. Nämä tiedot voivat olla eri järjestelmissä ja voi sisältää esimerkiksi edellytyksen salassapitosopimuksen solmimisesta, joka edellyttää tunnistautumista. Ehdotettua lisäystä § 69 luultavasti tultaisiin kiertämään käyttämällä neuvottelumenettelyä mikä lisää tarjoajien ja hankintayksiköiden työmäärää sekä hidastaa merkittävästi kilpailutusten läpimenoaikaa.

4. Huomionne ehdotetuista muutoksista Valtiokonttorista annettuun lakiin ja niiden perusteluista?

Hyvinvointialueiden tavoitteena on automaattinen laskunkäsittely ja nyt 3 §:ssä esitetty velvoite siitä, että tiedon toimittaja merkitsee salassa pidettävät tiedot laskuille vähentää merkittävästi automaatioasteen kasvua, koska salassa pidettävien tietojen merkitsemistä tulee arvioida laskukohtaisesti. Vaikutustenarviosta poiketen hyvinvointialueella on käsitys, että salassa pidettävien tietojen merkitseminen erikseen, tulee lisäämään nimenomaisesti manuaalista laskunkäsittelyä. Kun laskunkäsittelyn automaatioaste ei kasva ja manuaalinen käsittely lisääntyy, seuraa hyvinvointialueelle hallinnollisia kustannuksia. Hyvinvointialueen käsityksen mukaan vaikutusten arvioinnissa esitetty laskujen käsittelystä aiheutuvien kustannusten nousu on aliarvioitu, koska eri järjestelmien kyvykkyydet salattavien tietojen automaattiseen tunnistamiseen vaihtelee merkittävästi. Hyvinvointialueelle tulee vuosittain yli 210 000 ostolaskua ja manuaalisesti käsiteltävän laskun käsittelykustannukset ovat yli 20 € suuremmat kuin automaattisesti kohdistuvan laskun.

Hyvinvointialue pitää 5 §:n esitettyä siirtymäaikaa (1.10.2027) liian lyhyenä. Useat hyvinvointialueet ovat hankkineet talousjärjestelmät sidosyksikköhankintana ja mikäli ehdotus uudesta hankintalaista sidosyksikköhankintojen rajoittamisine menee eduskunnan käsittelyssä läpi, tulee hyvinvointialueiden kilpailuttaa tällaiset järjestelmät. Tämä voisi tarkoittaa muutuskustannuksia vanhoihin järjestelmiin, joita voidaan hyödyntää vain rajallinen aika.

Esityksessä todetaan, että Valtiokonttorin tulisi poistaa tai muokata tarpeettomat ostolaskutiedot siten, etteivät ne olisi hankintatietovarannossa yhdistettävissä tiettyyn henkilöön eikä tietojen palauttaminen takaisin tunnistettavaan muotoon olisi hankintatietovarannossa enää mahdollista. Hyvinvointialue pitää tätä tärkeänä ja hyvänä täsmennyksenä.

5. Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta?

Hankintatietovaranto ei suoraan hyödytä hankintayksiköitä esimerkiksi hankintoja valmisteltaessa, koska tietopohjasta puuttuu keskeisiä tietoelementtejä. Tämä edellyttää hankintayksiköiltä omia ostotietojen keräämistä, tiedon jalostamista ja tiedon edelleen hyödyntämistä. Näin ollen hankintatietovarannon tietopohjaa voivat pääosin hyödyntää vain tieteellistä tutkimusta tekevät sekä lakiluonnoksessa määritellyt viranomaiset. Nyt esitetty malli hankintatietovarannosta tuottaisi lisätehtäviä hankintayksiköille ilman, että hankintayksiköt hyötyisivät siitä. Näin ollen hyvinvointialueen kasvavista velvoitteista aiheutusi suoria kustannuksia ilman tosiasiallista hyötyä.

Nurvo Tiina

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue - Hankintajohtaja Emilia Kortelainen

8.1.2026